

ชุมชนสัตว์บนดอกผกากรอง (*Lantana camara*) ซึ่งสามารถเป็นวัชพืชต่างถิ่นรุกรานในจังหวัดกาญจนบุรี ประเทศไทย
FLORAL ASSOCIATION COMMUNITIES OF THE POTENTIAL INVASIVE WEED, *LANTANA CAMARA* L.
SENSU LATO, IN KANCHANABURI, THAILAND

กมลวรรณ กฤตสัมพันธ์ 5337756 SCEB/M

วท.ม. (ชีววิทยาสภาวะแวดล้อม)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: เอกชัย จิรัฐติกุล, D.Sc., สมโภชน์ ศรีโกสามาตร, Ph.D., เสน่ห์ จิตต์กลาง, Ph.D.

บทคัดย่อ

ผกากรองจัดเป็นพืชต่างถิ่นรุกรานที่สำคัญซึ่งแพร่กระจายไปยังหลากหลายประเทศทั่วโลก กระบวนการสืบพันธุ์ที่มีประสิทธิภาพและขั้นตอนการถ่ายละอองเรณูโดยแมลงเป็นเหตุผลหลักที่ทำให้ผกากรองสามารถแพร่กระจายและรุกรานไปยังพื้นที่แห่งใหม่ การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจวัดและประมาณค่าพารามิเตอร์ของประชากร เช่น ขนาดและความหนาแน่นของประชากร อีกทั้งค่าเปอร์เซ็นต์การปกคลุมของกลุ่มต้นผกากรอง การจำแนกทางอนุกรมวิธานของสัตว์ผู้เยี่ยมชมดอกและกิจกรรมที่สัตว์เหล่านั้นทำในระหว่างการเข้าเยี่ยมชม การสำรวจภาคสนามดำเนินการในพื้นที่มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรี อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้วิธีการเดินลากเส้นตัดขวางพื้นที่รวมทั้งหมด 11 เส้น เป็นระยะทางทั้งสิ้น 3 กิโลเมตร เพื่อวัดขนาดและพื้นที่ปกคลุมของกลุ่มต้นผกากรอง การเก็บข้อมูลของชุมชนสัตว์ผู้เยี่ยมชมดอก ได้ดำเนินการทุก 2 เดือน เป็นระยะเวลา 1 ปี (พ.ย.56-ธ.ค.57) เป็นเวลา 12 ชั่วโมงในเวลากลางวัน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การกระจายของกลุ่มต้นผกากรองผันแปรตามแหล่งอาศัยที่เหมาะสม ค่าประมาณขนาดของประชากรที่มากที่สุดเท่ากับ 4,759 ต้น อย่างไรก็ตาม ในบางเส้นตัดขวางที่ศึกษาไม่พบกลุ่มต้นของผกากรองอยู่เลย ค่าประมาณความหนาแน่นของประชากรของกลุ่มต้นผกากรองในพื้นที่อยู่ระหว่าง $37 \pm 1,140$ ต้นต่อเฮกตาร์ และเปอร์เซ็นต์การปกคลุมของผกากรองในพื้นที่มีค่าเพียง 1.63% เมื่อเทียบกับพื้นที่ทั้งหมด ผลการศึกษาสัตว์ผู้เยี่ยมชมดอก พบสัตว์ขาข้อทั้งสิ้น 27 กลุ่ม และนกกินปลี 1 ชนิด เข้าเยี่ยมชมหรืออาศัยอยู่บนดอกและช่อดอกของผกากรอง ผึ้งและผีเสื้อกลางวันมีค่าความถี่การเข้าเยี่ยมชมสูงที่สุดเท่ากับ 32% และ 28% ตามลำดับ ในขณะที่มวนปีกแก้ว ใช้เวลานานดอกยาวนานที่สุดทั้งในส่วนของผลรวมเวลาการเข้าเยี่ยมชมและความยาวนานต่อครั้ง สำหรับตัวอย่างของสัตว์ขาข้อขนาดเล็กที่ได้จากการแยกจากช่อดอก พบเพลี้ยไฟ และไร เป็นกลุ่มสัตว์ที่พบได้บ่อยที่สุดในทุกครั้งของการสำรวจ นอกจากนี้ยังพบเพลี้ยไฟในปริมาณมากในช่วงหน้าแล้ง (พ.ย.-ธ.ค.56, 57) ซึ่งมากกว่าช่วงหน้าฝนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สัตว์หลากหลายกลุ่มที่พบในการศึกษานี้มีความสัมพันธ์กับดอกผกากรองในแง่ของการเป็นสัตว์ที่มีศักยภาพช่วยผสมเกสร เช่น ผึ้ง ผีเสื้อกลางวัน และเพลี้ยไฟ ส่วนบางกลุ่มที่เป็นพวกสัตว์กินพืช เช่น มวนต่าง ๆ และไร ก็สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในแง่ของการเป็นตัวควบคุมทางชีวภาพได้